

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA PRO PARLAMENT ČR

k Návrhu na ratifikaci Mezinárodní úmluvy o vyměřování lodí (TONNAGE), 1969, ve znění pozdějších rezolucí

I. Přijetí a význam Úmluvy TONNAGE z roku 1969

Mezinárodní úmluva o vyměřování lodí, 1969 (dále jen „TONNAGE“, „Úmluva“ nebo „Úmluva TONNAGE“), je jednou z mezinárodních úmluv přijatých Mezinárodní námořní organizací (dále jen „IMO“ nebo „Organizace“) pro mezinárodní námořní dopravu. Hlavním cílem této Úmluvy je stanovení pravidel pro určení hrubé a čisté prostornosti lodí, které jsou klíčovou obchodní charakteristikou lodí.

Ratifikace Úmluvy je nezbytná z důvodu naplnění závazků České republiky, které jí plynou z členství v Evropské unii a zároveň v IMO. Materie obsažená v Úmluvě je úzce spjata s unijní právní úpravou ve směrnici EP a Rady 2009/21/ES o souladu s požadavky na stát vlajky. Tato směrnice v článku 7 stanoví pro členské státy povinnost podrobit se alespoň jednou za sedm let auditu IMO za účelem prohloubení a harmonizování jednotného prosazování práva v mezinárodní námořní dopravě. Konečným výsledkem auditu má být správné nastavení vnitřních právních nástrojů a mechanismů vedoucích k zlepšení implementace IMO úmluv, lepšímu vyšetřování námořních nehod, nutnému delegování pravomocí na uznané organizace, lepšímu dohledu nad výcvikem a certifikací námořníků, lepší komunikaci mezi státy vlajky, státy přístavu, zlepšení výkonu státní správy v dozoru nad bezpečností a k většímu povědomí o potřebě ochrany pobřežních vod a mořských zdrojů.

IMO pro účely auditu přijalo v této oblasti několik předpisů např.: program auditů státních správ odpovědných za implementaci a vymáhání klíčových mezinárodně platných instrumentů. Rezolucí IMO A.1067(28) a následně rezolucí IMO A.1105(29) se stanovily konkrétní mezinárodně platné úmluvy IMO, jejichž implementace bude přímo předmětem auditu. Povinnost podrobit se tomuto auditu byla následně včleněna i do Příloh předmětných úmluv. Podle výše uvedených rezolucí mezi ně patří rovněž Úmluva TONNAGE. Je proto nutné zajistit, aby se Úmluva TONNAGE stala součástí právního řádu České republiky a byla zajištěna její náležitá publikace ve Sbírce mezinárodních smluv.

Listina o přístupu tehdejší Československé socialistické republiky k Mezinárodní úmluvě o vyměřování lodí, 1969, byla uložena u generálního tajemníka IMO, depozitáře Úmluvy, dne 10. dubna 1974. Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 17 odst. 1 dnem 18. července 1982 a tímto dnem vstoupila v platnost i pro tehdejší Československou socialistickou republiku.

Dne 19. října 1993 Česká republika oznámila generálnímu tajemníkovi IMO, že v souladu s platnými zásadami mezinárodního práva se jako nástupnický stát České a Slovenské Federativní Republiky považuje za vázanou Úmluvou TONNAGE, ze dne 23. června 1969, včetně prohlášení s účinností od 1. ledna 1993. Prohlášení

k článku 16 a článku 20 Česká republika odvolala svým oznámením generálnímu tajemníkovi IMO dne 6. července 1995 (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 253/1995 Sb.).

Jelikož bylo k původní Úmluvě pouze přistoupeno jako ke smlouvě vládní, aniž by byly učiněny další kroky, které by zajišťovaly vnitrostátní závaznost a vynutitelnost jejích norem (jak stanoví Článek 10 Ústavy ČR – pouze vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu), je nutné tento nedostatek odstranit a předložit Úmluvu k dodatečné ratifikaci. Vzhledem k tomu, že se tehdy k Úmluvě přistupovalo pouze jako ke smlouvě vládní a nedošlo k vyhlášení jejího znění ve Sbírce mezinárodních smluv, předkládáme k dodatečné ratifikaci plné znění Úmluvy TONNAGE včetně jediné pozměňovací rezoluce č. A.1084(28).

Přestože v současné době žádná námořní obchodní loď nevyužívá možnost registrace pod vlajkou ČR, právo vyplývající z rovného přístupu k provozování námořní plavby pro vnitrozemské i přímořské státy garantovaného mezinárodními úmluvami bylo účinně využíváno Českou republikou v minulosti a nic nebrání jeho využívání v budoucnu. Ratifikace Úmluvy TONNAGE včetně všech jejích Příloh a poslední pozměňovací rezoluce je nezbytná rovněž i z důvodu naplnění závazků České republiky, které jí plynou z členství v Evropské unii. Materie obsažená v Úmluvě je úzce spjata s unijní právní úpravou ve směrnici EP a Rady 2009/21/ES, o souladu s požadavky na stát vlajky.

II. Účel a obsah Úmluvy TONNAGE

Úmluva TONNAGE, přijatá dne 23. června 1969 v Londýně, v sobě zahrnuje jako hlavní závazek pro smluvní strany řídit se jejími Čládky a Přílohami a učinit veškerá další opatření potřebná k úplné účinnosti Úmluvy tak, aby byla dodržena kubatura lodí.

Určení pravidel hrubé a čisté prostornosti lodí je nezbytné z důvodu obchodně-právních vztahů, kdy musí být loď naložena nákladem v takovém objemu, aby byla její prostornost maximálně a efektivně využita.

Samotná Úmluva TONNAGE je tvořena vlastní Úmluvou a dvěma Přílohami. Vlastní text Úmluvy obsahuje 22 článků, které stanoví obecné povinnosti smluvních stran, mechanismus přijímání změn Úmluvy, přístup k Úmluvě, vstup v platnost, možnost výpovědi a národní jazyky, ve kterých byla Úmluva sepsána. Přílohy pak obsahují jednotlivá Pravidla, podle kterých se vypočítává obchodně využitelný prostor lodí.

Česká republika je státem vlajky, a nikoli státem pobřežním. Česká republika tudíž samostatně nad rámec této Úmluvy problematiku pobřežních vod neupravuje. V případě plavby námořního plavidla pod vlajkou ČR by tak námořní plavidla byla povinna dodržovat Úmluvu TONNAGE a právní režimy pobřežních států, ve kterých by se plavidlo v daný okamžik nacházelo. Česká republika jako stát vlajky má však v případě potřeby upřesňovat určitá ustanovení a Námořní úřad má pravomoc podle zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů vydávat rozhodnutí k zajištění bezpečnosti plavby a posádky.

Příloha I Úmluvy TONNAGE

Pravidla pro stanovení hrubé a čisté prostornosti lodí

Pravidlo 1 – Obecně

Pravidlo 1 upravuje prostornost lodí. Hrubá a čistá prostornost musí být určena v souladu s ustanoveními těchto Pravidel. Hrubou a čistou prostornost nových typů plavidel, jejichž konstrukční znaky umožňují nepřiměřené nebo neuskutečnitelné uplatňování ustanovení těchto Pravidel, stanoví Správa. Je-li prostornost určena tímto způsobem, Správa Organizaci sdělí, jakou metodu k tomuto účelu použila, aby Organizace mohla informovat Smluvní vlády.

Česká republika je státem vlajky a nikoli pobřežním státem. Nad rámec Úmluvy TONNAGE tudíž plavbu na volném moři a na všech vodách s nimi spojených, po kterých mohou plout námořní plavidla, neupravuje. Českou republikou neprotéká vodní tok bezprostředně navazující na volné moře. Dle ust. článku 7 odst. 2 Úmluvy TONNAGE pověří Správa ke stanovení prostornosti jinou pověřenou osobu či organizaci. Nemá dopad do právního řádu České republiky.

Pravidlo 2 – Definice pojmů Přílohy

Pravidlo 2 definuje význam horní paluba, konstrukční výška lodí, šířka, uzavřené prostory, vyloučené prostory, cestující, nákladové prostory, a odolnost vůči povětrnostním vlivům.

Česká republika je státem vlajky a nikoli pobřežním státem. Nad rámec Úmluvy TONNAGE tudíž plavbu na volném moři a na všech vodách s nimi spojených, po kterých mohou plout námořní plavidla, neupravuje. Ve vnitrostátní právní úpravě jsou základní pojmy upraveny v ust. § 2 námořního zákona. Nemá dopad do právního řádu České republiky.

Pravidlo 3 – Hrubá prostornost

Pravidlo 3 stanoví, podle jakého vzorce lze stanovit hrubou prostornost (GT) lodí. Udává celkovou úplnou využitelnou kubaturu plavidla, včetně některých prostor, kde se zpravidla náklad nenachází, jako jsou nádrže, ubytovací prostory atp. Udává tedy celkový objem uzavřeného využitelného prostoru lodí.

$$GT = K_1 V$$

kde: V = celkový objem všech uzavřených prostor lodí v metrech krychlových,

$$K_1 = 0,2 + 0,02 \log_{10} V \text{ (nebo jak je uvedeno v Dodatku 2).}$$

Pravidlo 4 – Čistá prostornost

Pravidlo 3 stanoví, podle jakého vzorce lze stanovit čistou prostornost (NT) lodi. NT se odvozuje z GT a zahrnuje pouze prostory výslovně konstrukčně určené pro dopravu platícího zboží. Udává tedy celkový objem prostoru lodi určeného pro dopravu platícího zboží v zásadě odvozený z GT odečtením všech neobchodních prostorů (strojovna, kuchyně, sklady, kabiny, dílny atd.).

$$NT = K_2 V_c \left(\frac{4d}{3D} \right)^2 + K_3 \left(N_1 + \frac{N_2}{10} \right),$$

ve kterém

- (a) faktor $\left(\frac{4d}{3D} \right)^2$ nesmí být větší než jednotka;
- (b) termín $K_2 V_c \left(\frac{4d}{3D} \right)^2$ nesmí být menší než 0,25 GT;
- (c) NT nesmí být menší než 0,30 GT

a ve kterém:

V_c = celkový objem nákladových prostor v metrech krychlových,

$K_2 = 0,2 + 0,02 \log_{10} V_c$ (nebo jak je uvedeno v Dodatku 2),

$K_3 = 1,25 \frac{GT + 100\,000}{10\,000}$,

D = konstrukční výška lodi v metrech měřená uprostřed lodi, jak je uvedeno v Pravidle 2(2),

d = konstrukční ponor v metrech měřený uprostřed lodi, jak je uvedeno v odstavci 2 tohoto Pravidla,

N_1 = počet cestujících v kabinách s maximálně 8 lůžky,

N_2 = počet ostatních cestujících,

$N_1 + N_2$ = celkový počet cestujících, které může loď přepravovat, jak je uvedeno v osvědčení lodi pro osobní přepravu; pokud je $N_1 + N_2$ menší než 13, N_1 a N_2 se považuje za nulu.

GT = hrubá prostornost lodi stanovená v souladu s ustanoveními Pravidla 3.

Pravidlo 5 – Změna čisté prostornosti

Uvádí povinnosti, jaké je nutné přijmout při změně charakteristiky lodi, a to změnou čisté prostornosti. Stanoví pravidla pro vydání nového Mezinárodního výměrného listu.

Údaje o hrubé a čisté prostornosti jsou klíčové pro výpočet přístavních a jiných poplatků, kterými jsou lodě zatěžovány.

Pravidlo 6 – Výpočet objemu

Pravidlo 6 stanoví, že všechny objemy zahrnuté do výpočtu hrubé a čisté prostornosti se měří bez ohledu na umístění izolace a podobně, k vnitřní straně obšívky. Do celkového objemu musí být zahrnuty i přídatné konstrukce lodi. Objemy prostorů vystavených moři lze z celkového objemu vyloučit.

Pravidlo 7 – Měření a výpočet

Pravidlo 7 uvádí, že všechna měření použitá při výpočtu objemů se zaokrouhlují na centimetry. Objemy se vypočítávají podle obecně uznávaných metod. Výpočet musí být dostatečně podrobný, aby umožnil snadnou kontrolu.

Příloha I je technickým dokumentem a v něm obsažená pravidla 3 až 7 upravují konstrukční požadavky na námořní plavidla. Česká republika je státem vlajky a nikoli pobřežním státem. Česká republika tudíž neupravuje samostatně nad rámec Úmluvy TONNAGE plavbu v pobřežních mořských vodách a všech vodách s nimi spojených, po kterých mohou plout námořní plavidla. Česká republika rovněž nemá námořní loděnice ani lodní konstrukční kanceláře. Ustanovení nemá dopad do vnitrostátní právní úpravy, není samostatně upravováno. Registrující se lodě podléhají povinnosti splnit požadavky mezinárodních klasifikačních společností zajišťujících a kontrolujících námořní plavidla. Teprve po vydání příslušného certifikátu může být námořní plavidlo zaregistrováno pod vlajkou daného státu, včetně ČR.

Příloha II Úmluvy TONNAGE

Osvědčení

Příloha II stanoví vzor Mezinárodního výměrného listu. Jedná se o Mezinárodní osvědčení podle Úmluvy TONNAGE, na kterém jsou uvedeny netto a brutto tonáže lodi v registrovaných tunách.

Ustanovení nemá dopad do vnitrostátní právní úpravy, není samostatně upravováno. Registrující se lodě podléhají povinnosti splnit požadavky mezinárodních klasifikačních společností zajišťujících a kontrolujících námořní plavidla. Teprve po vydání příslušného certifikátu může být námořní plavidlo zaregistrováno pod vlajkou daného státu, včetně ČR.

Příloha III – pozměňovací rezoluce Úmluvy TONNAGE

Ověření souladu s ustanoveními této Úmluvy

Pravidlo 8 – Rozsah působnosti

Pravidlo 8 uvádí, že členské státy použijí ustanovení Úmluvy TONNAGE k plnění svých povinností a odpovědností obsažených v této Úmluvě.

Pravidlo 9 – Ověření souladu

V tomto pravidle jsou definována pravidla povinných auditů Organizace a ustanovení toho, že všechny členské státy jsou odpovědné za usnadnění provádění auditu a provádění programu akcí zaměřených na řešení zjištěných nedostatků na základě pokynů vypracovaných Organizací.

Jediná změna, která byla přijata k Úmluvě TONNAGE, byla změna přijatá na 28. IMO Assembly a oznámená rezolucí č. A.1084(28) z r. 2013, kterou bylo do Přílohy I Úmluvy včleněno provádění IMO auditu systému implementace klíčových úmluv IMO, zajišťujících globální bezpečnost námořní plavby, jako doplnění Pravidla 2 o nové odstavce 9 až 12, a dále zařazení zcela nové Přílohy III za Přílohu II s Pravidly 8 a 9 o provádění IMO auditů. Česká republika je státem vlajky a nikoli pobřežním státem. Nad rámec Úmluvy TONNAGE tudíž plavbu na volném moři a na všech vodách s nimi spojených, po kterých mohou plout námořní plavidla, neupravuje. K podřízení se tomuto auditu členské státy jakožto i Českou republiku současně zavazuje směrnice EP a Rady 2009/21/ES ze dne 23. dubna 2009 o souladu s požadavky na stát vlajky. Nemá dopad do právního řádu České republiky.

III. Změny Úmluvy TONNAGE a soulad s vnitrostátní právní úpravou

Úmluva TONNAGE - Mezinárodní úmluva o vyměřování lodí, je jednou z mezinárodních úmluv přijatých IMO a je jednou z důležitých mezinárodních námořních úmluv, týkající se provozu námořních plavidel na volných mořích a na všech vodách s nimi spojených, po kterých mohou plout námořní plavidla. Ustanovení Úmluvy TONNAGE a problematika vyměřování lodí není samostatně Českou republikou nad rámec Úmluvy TONNAGE upravována, neboť to v zásadě ani není možné.

Ustanovení Úmluvy TONNAGE včetně Přílohy obsahující Pravidla jsou v souladu s ústavním pořádkem a ostatními součástmi právního řádu České republiky. Jsou rovněž v souladu se závazky vyplývajícími z členství České republiky v Evropské unii a s obecně uznávanými zásadami mezinárodního práva. Úmluva TONNAGE je projednávána jako smlouva prezidentská, podle článku 49 písm. a) a e) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, protože upravuje práva a povinnosti osob a věci, jejichž úprava je vyhrazena zákonu.

Jakákoli změna Pravidel předložená smluvní stranou bude projednána v Organizaci na základě žádosti této strany. Bude-li tato změna přijata většinou dvou třetin přítomných a hlasujících ve Výboru pro námořní bezpečnost Organizace, musí být rozeslána Organizací všem smluvním stranám Úmluvy a všem členům Organizace nejméně šest měsíců před jejím projednáním Shromážděním Organizace. Jakákoli smluvní strana Úmluvy, která není členem Organizace, má právo být přítomna jednání Shromáždění Organizace, při kterém bude tato změna projednávána. Změna, která byla přijata většinou dvou třetin přítomných a hlasujících na Shromáždění Organizace, musí být rozeslána Generálním tajemníkem všem smluvním stranám k přijetí.

Tato změna vstoupí v platnost dnem, který bude určen Shromážděním Organizace při jejím schválení, v případě, že k dřívějšímu datu, které bude také určeno Shromážděním Organizace, neoznámí více jak jedna třetina smluvních stran Úmluvy svoje námitky ke změně. Data uvedená v tomto odstavci jsou určována a schvalována většinou dvou třetin přítomných a hlasujících na Shromáždění Organizace. Jakákoli změna, po jejím vstupu v platnost nahrazuje předešlá ustanovení, kterých se týká, pro všechny smluvní stany Úmluvy, které neoznámily svoje námitky k této změně.

Ratifikací Úmluvy TONNAGE bude vyjádřen souhlas Parlamentu České republiky a prezidenta republiky s touto procedurou předvídanou v Úmluvě TONNAGE. Následné případné změny Úmluvy, Pravidel a Příloh budou znovu podléhat projednání Parlamentem a vyslovení souhlasu obou komor Parlamentu a následné ratifikaci prezidentem republiky. Změny proběhlé touto procedurou budou následně vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv. Tím bude zajištěn požadavek na jejich náležitou publikaci.

Po procesu ratifikace a vyhlášení ve Sbírce mezinárodních smluv se Úmluva TONNAGE včetně Pravidel, Příloh a všech pozměňovacích rezolucí stane součástí právního řádu ČR. Poté u ní nastanou právní účinky i vůči fyzickým a právnickým osobám (článek 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky).

V případě odmítnutí souhlasu s ratifikací oběma komorami Parlamentu či odmítnutí ratifikace Úmluvy prezidentem republiky by bylo nutné podniknout další potřebné právní kroky k vysvětlení potřeby plné akceptace Úmluvy, ke které ČSSR přistoupila již v roce 1969 a následně ČR sukcesí v roce 1993. Případné odmítnutí ratifikace Úmluvy a její vypovězení by fakticky znamenalo nemožnost registrace jakýchkoli námořních plavidel, a to včetně některých větších jachet, pod vlajkou ČR. ČR by se také dostala do rozporu se směrnicí EP a Rady 2009/21/ES o souladu s požadavky na stát vlajky, kterou je ČR vázaná.

Tato Úmluva může být kdykoli vypovězena kteroukoli smluvní stranou po uplynutí lhůty pěti let ode dne, kdy Úmluva vstoupila v platnost pro tuto stranu. Výpověď musí být provedena písemným oznámením generálnímu tajemníkovi IMO. Generální tajemník informuje všechny smluvní stany o příjmu výpovědní listiny s uvedením data jejího doručení. Výpověď nabývá účinnosti po roce, kdy oznámení o výpovědi bylo doručeno nebo po uplynutí delší doby, která může být uvedena v listině o výpovědi.

Dodatečná ratifikace Úmluvy TONNGE včetně Příloh Pravidel je tak formálním krokem, kterým se zhojí vnitrostátní legislativní nedostatek vzniklý v minulosti.

Dodatečná ratifikace Úmluvy TONNAGE nemá vliv na výdaje státního rozpočtu.

Ratifikace Úmluvy TONNAGE nemá vliv na rovnost mužů a žen.

Vláda České republiky odsouhlasila návrh na ratifikaci Mezinárodní úmluvy o vyměřování lodí (TONNAGE), 1969, a to svým usnesením č. 824 dne 18. 11. 2019.

V Praze dne 3. ledna 2020

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.